

Den Norske Turistforenings innspill til statsbudsjettet for 2026

Å sikre at flere har mulighet til å delta i friluftsliv er et av de billigste og mest effektive forebyggende tiltakene vi har for den norske folkehelsen. Gjennom friluftslivet kommer mennesker ut i naturen og inn i aktivitet, opplever fellesskap og får nye venner. Innsatsen for at flere skal ha mulighet til å delta er derfor svært viktig – spesielt i en tid der ulikhetene og utenforskapet i Norge øker, mens det økonomiske handlingsrommet minsker. 2025 er friluftslivets år, men også 2026 blir et viktig friluftslivsår – for det er nå vi skal sikre at alle de vi rekrutterer inn i friluftslivet gjennom feståret, får et varig tilbud.

Den Norske Turistforening er Norges største og eldste friluftsansjon. Vi har over 320 000 medlemmer, og hvert år legges det ned over 1 million timer frivillig innsats i foreningene våre. DNT forvalter over 23 000 km stier og 600 hytter, og er landets største tilbyder av organisert friluftslivsaktivitet. Slik står vi også i en unik posisjon for å bidra til målet om at flere skal delta i friluftsliv.

Men, skal norsk friluftsliv fylle potensialet sitt, kreves politiske prioriteringer. Hver eneste dag bygges naturen ned, og etterlater stadig mindre plass til friluftsliv og gode naturopplevelser. Siden 2017 – i takt med at norsk ulikhet og utenforskap har vokst – har hver tredje krone til tilrettelegging og aktivitet i friluftslivet blitt kuttet. I tillegg har økende interesse for norske turmål, ført til mer naturslitasje, dyre redningsaksjoner og manglende søppelhåndtering, som igjen krever bedre besøksforvaltning. Nå trenger vi aktive grep for å sikre at flere får mulighet til å oppleve turgleder, og for å styrke friluftslivet for fremtidige generasjoner. Regjeringen må bruke statsbudsjettet 2026 til å stanse og reversere naturtapet, styrke rammevilkårene til det organiserte og ideelle friluftslivet, og bidra til at vi står bedre rustet til å ta imot besøkende som vil oppleve vår fantastiske natur.

I Hurdalsplattformen viser Regjeringen at den har klare ambisjoner for friluftslivet. Det er DNT glade for. Med støtte i statsbudsjettet 2026, kan vi sikre at flere får oppleve fellesskap i, og med naturen.

Innspill til Klima- og miljødepartementets budsjett

Et budsjett i tråd med naturavtalen

Gjennom FNs naturavtale har Norge forpliktet seg til å *stoppe og reversere* tapet av natur innen 2030. Det krever en enorm omstilling. Naturhensyn må i langt større grad inn i alle samfunnssektorer og på alle forvaltningsnivå. Særlig norske kommuner har en nøkkelrolle i arbeidet for å nå naturmålene. Dette understreker også regjeringen i naturmeldingen (Meld. St. 35 (2023-2024) Bærekraftig bruk og bevaring av natur), der det å forbedre kommunenes kompetanse og kapasitet som arealforvalter, er et av målene. For å lykkes er det avgjørende at det settes av tilstrekkelig med midler til å heve den lokale kapasiteten og kompetansen.

For å stanse og reversere tapet av natur må vi innrette virkemidlene og ressursene våre slik at vi sikrer langsiktig bevaring av viktige naturverdier og hindrer ytterligere bit-for-bit nedbygging. Vi trenger en politikk for naturen som står seg i møte med næringsinteresser, ekstremvær, strømkriser og finanskriser. Likevel ser vi ofte det motsatte: tiltak for natur settes på sparebluss, og verdiene av friluftsliv og urørt natur når ikke opp når kampen om arealene avgjøres. Dette må snu, og DNT har følgende innspill til hvordan statsbudsjettet for 2026 kan bli et riktig skritt på veien mot måloppnåelse i 2030.

Kapittel 1420: Forslag til ny post/spesielle driftsutgifter: Nasjonal kartlegging av grå areal

Grå areal som nedlagte grustak og industriområder eller kantsoner langs vei og bane kan utnyttes til ulike utbyggingsformål og bidra til å realisere klimamålene uten at det går på bekostning av viktig natur. Slike grå areal er særlig ettertraktet for fornybar energiproduksjon som solkraft.

Grå areal kan også være egnet for naturrestaurering og bidra til å forbedre den økologiske tilstanden, samt nå mål om arealnøytralitet (jf. NINA rapport 2314). Til tross for potensialet i disse områdene finnes det ingen samlet oversikt over dem. Nå trengs en kartlegging av grå areal som kan brukes til utbygging og restaurering. I tillegg er det behov for retningslinjer som sikrer at muligheten til å gjenbruke grå areal alltid vurderes før utbygging i naturområder, samt insentivordninger som gjør det enklere og billigere å bygge på grå areal.

DNT ber regjeringen:

- Sikre midler til gjennomføring av en nasjonal kartlegging av grå areal, herunder nødvendige avklaringer av definisjoner og metodikk for å gjennomføre arbeidet.
- Etablere retningslinjer og insentiver som bidrar til økt utnyttelsesgrad og fortetting på grå areal.

Kapittel 1420, post 60 Tilskudd for å ivareta naturmangfold i kommuneplanlegging

Noe av det viktigste kommunene kan gjøre for å hindre tap av natur, er å utarbeide kommunedelplaner for naturmangfold og å gjennomføre planvask av gamle arealplaner. Dette slås også fast i de nasjonale forventningene til regional og kommunal planlegging, og i forslaget til nye statlige planretningslinjer for hhv. klima og arealbruk og mobilitet, der regjeringen ber kommunene om å revidere eldre reguleringsplaner ut fra blant annet nye nasjonale mål for natur og klima.

I 2024 ble det satt av 53 millioner kroner til tilskuddsordningen for disse formålene, men behovet er langt større. Miljødirektoratets rapportering viser at svært mange kommuner søkte og fikk midler gjennom tilskuddsordningen, men at så mange som 34 kommuner også fikk avslag i 2024. Derfor er det svært bra at posten gjennom budsjettforhandlingene høsten 2024 ble økt med 100 millioner kroner. Skal kommunene klare å følge opp målene i naturavtalen og i naturmeldingen, kreves midler.

DNT ber regjeringen:

- *Opprettholde og prisjustere bevilgningene til Natursats over kap. 1420, post 60.*

Kapittel 1420, post 78 FNF

Et levende demokrati er avhengig av at sivilsamfunnet deltar i beslutningsprosessene på alle nivå i samfunnet. Forum for natur og friluftsliv (FNF) er regionale samarbeidsforum for natur- og friluftslivsorganisasjoner, og har som formål å ivareta natur- og friluftslivsinteressene i de enkelte regionene. FNF setter natur- og friluftslivssaker på dagsorden, holder kontakt med lokale og regionale myndigheter, bygger nettverk mellom organisasjonene, med politikere og andre relevante aktører, bidrar til kompetansepåfyll i organisasjonene, og kommer med innspill til relevante plan- og saksprosesser med konsekvenser for natur og friluftsliv.

DNT ber regjeringen:

- *Regulere driftstøtten til Forum for natur og friluftsliv (FNF) for lønns- og prisstigning.*

Helhetlige løsninger for villreinen

Kapittel 1420, post 21 Spesielle driftsutgifter

I Meld. St. 18 (2023-2024) *Ein forbetra tilstand for villreinen* legger regjeringen vekt på økt tilrettelegging for villreinvennlig ferdsel. Den pågående prosessen med utarbeidelse av tiltaksplaner for villrein er et viktig arbeid for å operasjonalisere dette. DNT har de siste årene gjennomført omfattende tiltak for å bidra til å forbedre den alvorlige situasjonen, og vi er innstilt på at det framover kan bli nødvendig å gjøre enda mer. Samtidig mener vi det er viktig å legge til rette for et enkelt og naturvennlig friluftsliv i villreinfjellet, basert på kunnskap, god tilrettelegging og opplyste veivalg. Å finne gode avveininger mellom hensyn til villrein og friluftsliv krever solid kunnskap, medvirkning og økonomiske ressurser til å gjennomføre tiltak.

Vi viser til Stortingets anmodningsvedtak 785: *Stortinget ber regjeringa sikre gode avbøtande tiltak for frivillig sektor i dei tilfelle merkte stiar eller turisthytter må leggjast ned eller flyttast.*

DNT mener statsbudsjettet for 2026 må legge til rette for at tiltak knyttet til endringer i DNTs hytte- og rutenett som fastsettes gjennom tiltaksplanene i 2025, kan gjennomføres så raskt som mulig der hvor det ligger til rette for det.

DNT ber regjeringen:

- *Sikre finansiering av tiltak knyttet til flytting og/eller nedlegging av merkede stier og turisthytter, i tråd med Stortingsvedtak 785.*

Invester i allemannsretten og besøksforvaltning

Allemannsretten er en forutsetning for den norske turtradisjonen og befolkningens mulighet til aktivitet og opplevelser både i fjellet, i skogen og ved kysten. Samtidig har allemannsretten stor verdi for det naturbaserte reiselivet. DNT opplever at allemannsretten er under press, og mener det er viktig at regjeringen i statsbudsjettet 2026 sikrer at dette fellesgodet bevares for fremtiden.

Store turiststrømmer har de siste årene funnet veien til ikoniske turmål, og overturisme, dyre redningsaksjoner, mangelfull søppelhåndtering og naturslitasje har reist spørsmål om å innskrenke allemannsretten med forbud og ferdselsrestriksjoner. DNT mener at utfordringer knyttet til økt ferdsel og turisme i stedet må løses gjennom god besøksforvaltning, og blant annet midler til informasjon, tilrettelegging og kanalisering. Dette er et statlig og kommunalt ansvar, og offentlige midler må komme i tillegg til foreliggende lovforslag om besøksbidrag.

DNT ber regjeringen:

- *Styrke innsatsen for en bedre besøksforvaltning, både nasjonalt, regionalt og lokalt.*
- *Sikre forutsigbar finansiering av fellesgoder som tilrettelegges av frivilligheten.*

Kapittel 1420, Post 78 Nasjonale turiststier

«Nasjonale turiststier» er en viktig ordning som har satt naturbaserte turistmål i stand til å håndtere et høyt antall besøkende, og samtidig ivareta naturverdier. Ordningen løser de særskilte behovene for fellesgodefinansiering på disse destinasjonene. I Norsk reiselivstrategi er det foreslått å øke tilskuddene til «Nasjonale turiststier», og å etablere en tilsvarende ordning for «Nasjonale ikoner» som ikke er stier, men natur- og kulturbaserte attraksjoner. DNT oppfordrer til å gjennomføre dette umiddelbart.

DNT ber regjeringen:

- *Styrke finansiering av ordningen med nasjonale turiststier.*
- *Etablere en ordning for "nasjonale ikoner", i tråd med Nasjonal reiselivsstrategi 2030.*

Kapittel 1420, Post 30 Bevaring av viktige friluftsområder

DNT mener at mye brukte friluftslivsområder i større grad bør sikres for allmennheten. Særlig er det behov for å sikre flere områder for friluftsliv langs kysten og i tettbygde strøk der mange bor og har sitt nærturområde. Ordningen for statlig sikring av friluftslivsområder må styrkes og gjøres godt kjent for kommunene.

DNT ber regjeringen:

- *Sette av minst 35 millioner til statlig sikring av friluftslivsområder.*
- *Sikre at kommunene får god informasjon om ordningen, og øke den statlige andelen som kan gis til sikring av lokale friluftslivsområder.*

Kapittel 1420, post 66 Tilskot til kommunar for å betre tilgangen til strandsona langs Oslofjorden

Strandsonen har en stor artsrikdom og gir befolkningen mulighet til enkelt og tilgjengelig friluftsliv. Bit-for-bit nedbygging, privatisering og stengsler som stykker opp strandsonen, har svært negativ virkning både på naturmangfold, friluftslivet og allmennhetens tilgang til nærfriluftslivsområde. Langs Oslofjorden er kun 30 prosent av strandsonen tilgjengelig for folk flest. At det innen 2050 forventes 2 millioner innbyggere i Oslofjordområdet, understreker behovet for å sikre strandsonen for allmennheten. Det viktigste vi kan gjøre, er å begrense utbygging, fjerne hindringer og tilrettelegge viktige friluftslivsområder.

DNT ber regjeringen:

- *Videreføre tilskuddsordningen som gir kommuner langs Oslofjorden midler til juridiske avklaringer i arbeidet med å sikre allmennhetens tilgang til strandsonen og arbeidet med å fjerne ulovlige hindringer i strandsonen.*
- *Utvide nevnte ordning til å omfatte andre kystkommuner med press på strandsonen.*

Kapittel 1420, Post 61 Klimatilpasning av friluftslivets infrastruktur

Kombinasjonen av økt ferdsel og et villere og våtere vær gjør tilretteleggingsarbeidet for friluftsliv dyrere og mer krevende. Å beskytte naturen mot slitasje og lede folk langs trygge traséer som tåler ferdsel, krever tyngre inngrep enn før – samtidig som søknads- og dokumentasjonskravene øker. Økt skred- og flomfare medfører strengere krav til lokalisering og sikring av stier, og i noen tilfeller krav om sårbarhetsanalyser og faresonekartlegging. Reparasjon av bruer i fjellet, klopping av stadig våtere stier, omlegging av eldre, skredutsatte stier og re-merking av ruter og skilt er eksempler på tiltak på DNT sitt stinett som gir økte kostnader.

DNTs ubetjente og selvbetjente hytter er også en viktig del av friluftslivets infrastruktur, som får økte vedlikeholdsbehov som følge av klimaendringer og mer ekstremvær. Flere av hyttene våre lang og rik kulturhistorie, men med klimaendringene blir det mer krevende å ta vare på bygningsarven. En av de største truslene her er økt forekomst av muggsopp og råte samt raskere nedbryting av bygninger som har stått i hundrevis av år gjennom kaldt vintervær og varmt, tørt sommervær. Nå er det våte perioder hele året, og mange steder er det ikke lenger sammenhengende vintre. Det tærer på historiske bygninger og øker vedlikeholdsbehovet.

Uten at infrastrukturen vår dimensjoneres for klimaendringer, økt ferdsel og naturfare, vil resultatet bli løsninger med kort holdbarhet. Frivilligheten skal være bunnplanken i det norske friluftslivet, men uten statlig investeringsvilje vil fundamentet forvitte. For å imøtekomme det økte behovet for kompetanse og ressurser som klimatilpasning medfører, foreslår DNT at det etableres en tilskuddsordning til klimatilpasning av stier, ruter og delingshytter.

DNT ber regjeringen:

- *Etablere en tilskuddsordning på 4 millioner kroner i 2026 for klimatilpasning av friluftslivets infrastruktur.*

Et naturvennlig friluftsliv for alle

Rapporten: *Friluftsliv i Norge – Status og historisk utvikling* fra SSB slår fast at friluftslivsdeltakelse fører til bedre helse og livskvalitet, og at eldre, personer med lav inntekt og personer med nedsatt funksjonsevne har ekstra stort utbytte av friluftslivsdeltakelse. Da må vi bidra til å senke terskelen for å komme seg ut i naturen slik at enda flere kan delta. Her har de frivillige friluftslivsorganisasjonene en helt sentral rolle, men frivilligheten er ikke gratis. Det koster å rekruttere, lære opp og ivareta frivillige, og stadig økte krav til frivilligheten krever mer koordinering og rapportering.

Kapittel 1420, Post 78 Friluftslivsmål

I 2025 feirer vi friluftslivets år, men på mange måter blir 2026 et vel så viktig friluftslivsår, da dette er året vi skal sørge for at alle som kom inn i friluftslivet gjennom feståret, får et fast og varig friluftslivstilbud.

Siden 2017 har omtrent hver tredje krone til friluftslivet blitt kuttet. Som en del av denne utviklingen har *Tilskudd til friluftslivsaktivitet* blitt en samlepost av avviklede tilskuddsordninger med mål om å løse store samfunnsutfordringer knyttet til blant annet inkludering, fysisk aktivitet og kunnskap om friluftslivet. Dette gjør at friluftslivsorganisasjonene står dårligere stilt til å tilby viktig aktivitet. Nå er det behov for en langsiktig styrking av kap. 1420, post 78 styrkes, slik at friluftslivet kan skape enda mer aktivitet og inkludere enda flere.

Vi har merket oss, gjennom revidert forskrift, at digitale konsepter som motiverer til friluftslivsaktivitet, er inkludert i tilskuddsordningen. Dette har vi i utgangspunktet stilt oss positive til, men samtidig er vi bekymret for den totale rammen. Digitale konsepter er virkningsfulle, men også kostnadskrevende.

UT.no

Hele Norges turplanlegger, UT.no, tilgjengeliggjør nærnatur, kyst og fjell for hele befolkningen, og er et kostnadseffektivt verktøy for å nå målet om økt friluftslivsaktivitet for alle – særlig blant de som ellers ikke går så mye på tur fra før av. Ut.no besøkes årlig av rundt 6 millioner unike enheter hvert år.

Med aktiv satsing de siste årene har UT.no blitt et virkemiddel for å formidle informasjon om sårbar natur og hensynsfull ferdsel, slik at flere kan legge turen til områder som tåler ferdsel. I 2022 ble det tilrettelagt for å sette på spesielle varsler for å informere om bla. sårbare villreinområder, og i 2024 har vi startet et pilotprosjekt for å informere om ferdselshensyn i norske nasjonalparker. Dette er arbeid vi ønsker å videreutvikle og styrke. De siste årene har vi også sett at flere utenlandske turister legger ferien til Norge, som gjør det enda viktigere å sikre at flere tar velinformerte valg, både for egen sikkerhet og for naturen. DNT tar gjerne jobben for å oversette UT.no til engelsk, men dette krever midler.

DNT bruker over 10 millioner kroner på UT.no årlig. Dette kommer i tillegg til arbeidet som gjøres i hele landet med å samle inn innhold, og kvalitetssikre ruter. For at UT.no skal ha relevans over tid, må tjenesten kontinuerlig forbedres og videreutvikles. Og den omfattende størrelsen på turportalen sammen med strategien om at UT.no skal være en gratis og åpen for hele friluftslivet i Norge, stiller

stadig større krav til drift og brukerstøtte. UT.no har derfor et økende behov for ressurser for å sikre god drift og oppfølging av brukere og samarbeidspartnere. Å videreføre den statlige støtten til UT.no vil bidra til å sikre drift og videreutvikling av en felles nasjonal turportal som er gratis og lett tilgjengelig for befolkningen.

DNT ber regjeringen:

- *Øke midlene til friluftslivsaktivitet (Kap. 120, post 78) til 100 millioner for 2026, som første ledd i en opptrappingsplan, slik at aktivitetsmidlene kommer opp i 180 millioner i 2030.*

Tiltak i statlig sikrede friluftsområder og områder vernet som friluftsområder etter Markaloven

Frivillige friluftsansjasjoner som DNT står for en stor del av den fysiske tilrettelegginga for friluftsliv, både i statlig sikra områder og ellers. Det har vært en markert økning i ferdsel de siste årene, og det har gitt økt belastning og slitasje på naturen og økte behov for tilretteleggingstiltak. Et våtere klima gir også større behov for tiltak i disse områdene. Tilskuddsordningen kan bidra til tilrettelegging av turveger, etablering av turutgangspunkt, toaletter på utfartsområder og gjøre flere områder godt tilgjengelig for mennesker med funksjonsnedsettelse.

DNT ber regjeringen

- *Åpne for at også frivillige friluftslivsorganisasjoner som arbeider med tilrettelegging i statlig sikra friluftsområder og områder vernet som friluftsområde etter Markaloven, kan søke på tilskuddsordningen.*
- *Øke rammen på tilskuddsordningen for å sikre bedre måloppnåelse.*

Kapittel 1420, post 21/80 Støtte til vannkoordinatorer og vannforvaltning

En vellykket helhetlig vannforvaltning krever medvirkning fra allmennheten, brukere og interesseorganisasjoner knyttet til vannmiljøet. Dette suksesskriteriet er nedfelt som en direkte forpliktelse i EUs ramedirektiv for vann. Miljø- og friluftsansjasjonene har i over ti år i stor grad løst denne oppgaven for norske myndigheter på en svært kostnadseffektiv måte gjennom to vannkoordinatorer. I statsbudsjettet for 2023 ble imidlertid den direkte bevilgningen til miljø- og friluftslivsorganisasjonenes vannkoordinatorer overført til en tilskuddspost. Tilskuddet er også vesentlig redusert, og dette vanskeliggjør arbeidet betydelig.

DNT ber regjeringen:

- *Sikre en bevilgning på 1,9 mill kroner til vannkoordinatorer for sivilsamfunnets medvirkning til gjennomføringen av EUs vanddirektiv i Norge.*

Kulturarv

Satsingen på Historiske vandreruter er et samarbeid mellom Riksantikvaren og DNT som fikk prosjektstøtte over Miljødirektoratets budsjett i 2020-2022. Målet med prosjektet har vært å etablere lengre sammenhengende vandreruter med kulturhistorisk verdi i alle landets fylker. Per i dag mangler det ruter i tre fylker.

Prosjektet har betydd mye for ivaretagelse av viktig kulturhistorie samtidig som midlene har generert stor frivillig innsats og mye lokalt engasjement og stolthet. For prosjektet Historiske vandreruter har det vært viktig å sikre god representativitet, både geografisk og tematisk gjennom rutene som inngår i satsingen, og vi er ikke i mål med dette.

DNT ber regjeringen:

- *Avsette 3,5 millioner til arbeid med historiske ferdselsårer i frivillige organisasjoner. Midlene kan både brukes på den nasjonale satsingen historiske vandreruter og andre lokale tiltak.*
- *Styrke bevilgningene til Riksantikvarens for å sikre oppfølging av nye bevaringsstrategier, styrke arbeidet med utvikling og formidling av kulturminnedata og sikre godt samarbeid med frivilligheten på kulturmiljøfeltet.*

KLD Kapittel 1410, Post 21 Miljødata

HOD Programkategori 10.80, Kunnskap og kompetanse, Post 780 Forskning

DNT ber Klima- og miljødepartementet og Helse- og omsorgsdepartementet øremerke en andel av forskningsmidlene under hhv 1410.21 og 10.80 – 708 til forskning på friluftslivet og dets effekter på folkehelsen, friluftslivets endrede forutsetninger i et endret klima og tilstøtende tematikk.

Dette kan også danne noe av det faglige grunnlaget til en ny friluftslivsmelding.

Innspill til Barne- og familiedepartementets budsjett

En god barndom handler blant annet om å kunne delta i sosiale fellesskap og fritidsaktiviteter. Likefullt vet vi at 14% av norske barn og unge aldri har deltatt i organiserte fritidsaktiviteter etter at de ble ti år (Ungdata, 2024). Det viser at vi er langt unna målet om å sikre alle barn, uavhengig av bakgrunn, lik mulighet til deltakelse.

DNT tilbyr friluftaktiviteter for barn og unge i hele landet. Vi har blant annet 230 barnas turlag, over 30 DNT Ung-grupper, og over 100 turboklubber. Gjennom lagene og aktivitetene våre får barn, ungdom og familier delta i friluftslivsaktiviteter, utendørslek, samt turer i nærnatur og på fjellet.

Ifølge SSB vokser over 10% av norske barn opp i familier med vedvarende lavinntekt. For DNT er det å skape inkluderende fritidstilbud i naturen et sentralt mål. Vi jobber kontinuerlig for å bygge ned barrierer for deltakelse, enten disse handler om økonomi, funksjonsevne, kultur eller språk. Med støtte i statsbudsjettet 2026, kan vi nå ut til enda flere barn og unge, og særlig barn og unge som ellers ikke ville deltatt. En krone til frivilligheten gir det mangedobbelte tilbake, og vi vet at frivillige aktivitetsfellesskap koster en brøkdel av tilsvarende tilbud i regi av det offentlige eller ikke-ideelle aktører. Forskning viser at dessuten at det organiserte friluftslivet når ut til barn og unge som ellers er underrepresenterte i organiserte fritidsaktiviteter.

Kapittel 846, Post 61 Tilskudd til inkludering av barn og unge

Skal vi innfri målet om at alle barn og unge deltar i minst en organisert fritidsaktivitet, er *Tilskudd til inkludering av barn og unge*, som blant annet finansierer de lokale fritidskassene, en av flere nødvendige ordninger og tiltak. Dessverre opplever flere av foreningene våre at aktivitetene deres med og for barn og unge, ikke er støtteberettiget gjennom de lokale fritidskassene blant annet fordi aktivitetene er organisert på en annen måte enn tradisjonelle idrettstilbud, med faste treninger. Friluftslivsaktivitet er et viktig tilskudd til det lokale fritidstilbudet, og bidrar til at barn og unge har et mangfold av aktiviteter de kan delta i. DNT ber derfor om at de lokale fritidskassene gjennom kommunene innrettes slik at de tilpasses et mangfold av fritidsaktiviteter, også aktiviteter uten faste ukentlige møter.

Gjennom posten Tilskudd til inkludering av barn og unge, får DNT blant annet øremerkede midler til å organisere ferietilbud for barn og unge for barn og unge som ellers ikke har mulighet til å delta. I 2024 hadde vi med oss rundt 4000 barn, unge og foresatte på overnattingsturer, Friluftsskoler, feriecamper og aktivitetsdager i skolens ferier. Etterspørselen er svært høy, og deltakerne rapporterer at de er svært fornøyde med tilbudet. Med utgangspunkt i økte bevilgninger, har også antallet deltakere vært økende de siste årene. Likevel sliter vi med å fylle hele etterspørselen. Øker bevilgningene, kan vi også få med flere. De siste årene har vi også sett at tilbudet brukes av en ny gruppe: familier som tidligere har hatt råd til å betale, men som nå sliter med å få endene til å møtes.

Vi ønsker også å spille inn at en utfordring med tilskudd gjennom ordningen *Tilskudd til inkludering av barn og unge*, er at vi ofte må opprette egne særtillbud for målgruppen, heller enn å kunne inkludere disse i ordinære aktiviteter og arrangementer. Erfaringen vår er at det er mindre

stigmatiserende å kunne kutte i deltakeravgiftene for alle deltakere, heller enn å ha egne, behovsprøvde tilbud for dem med "reelt behov". Vi tror også dette vil gjøre det enklere for oss å nå ut til flere grupper – deriblant barn og unge i lavinntektsfamilier eller som av andre grunner er i fare for å falle utenfor.

DNT ber regjeringen

- Styrke ordningen Tilskudd til inkludering av barn og unge (BFD, kap. 846, post 61) med minst 40 millioner kroner.
- Sikre at aktivitetstypen Lokal fritidskasse gjennom kommunene innrettes slik at den er tilpasset mangfoldet av aktivitetstilbud som finnes for barn og unge, herunder fritidsaktiviteter uten faste ukentlige møtepunkt.
- Sikre at universelle tilbud passer inn i tilskuddsordningen, og at tilskudd kan gis direkte til fritidsaktivitetstilbyderne slik at vi kan gjøre tilbud gratis eller så rimelige som mulig for alle.

Kapittel 846, post 70, Grunnstøtte til barne- og ungdomsorganisasjoner

Grunnstøtten til barne- og ungdomsorganisasjoner støtter frivillige og demokratiske organisasjoner i å engasjere barn og unge, og er et viktig middel i arbeidet for at alle barn og unge skal ha mulighet til en meningsfull fritid. For DNT er grunnstøtten sentral for at vi kan tilby møteplasser for barn og ungdom, som for eksempel fellesturer i nærmiljøet, kajakk og klatring, skiturer og skredkurs, samt leire og helgeturer. Med midlene fra ordningen kan vi blant annet jobbe målrettet med mangfoldig rekruttering, og å bygge ned barrierer for deltakelse. Skal vi sikre at alle barn og unge har like muligheter til deltakelse, må grunnstøtten til barne- og ungdomsorganisasjonene økes, i tråd med regjeringens ambisjon fra Hurdalsplattformen.

DNT ber regjeringen

- Styrke grunnstøtten til barne- og ungdomsorganisasjoner (BFD, kap. 846, post 70) med minst 36 millioner kroner.

Innspill til Helse- og omsorgsdepartementets budsjett

Det koster mer å reparere enn å forebygge helseplager. Likevel går over 90 prosent av norske helsekroner til å reparere skader og sykdom som allerede har inntruffet. Nå er det på tide å satse på forebygging, som både er mer effektivt og rimeligere enn behandling.

Folkehelsepolitikken må styrkes på de områdene vi vet virker. Friluftslivsaktiviteter der folk bor, gjør det. Likevel ser vi at friluftsliv ikke har blitt prioritert som innsatsområde i norsk helsepolitikk. Dessverre ser vi også at det er lite samsvar mellom politiske mål og ressursbruk når det kommer til økt fysisk aktivitet i befolkningen. Statsbudsjettet 2026 må snu dette.

Friluftslivet er en viktig bidragsyter til god helse og livskvalitet. Det er også nordmenns viktigste kilde til fysisk aktivitet, og den formen for mosjon flest kan tenke seg å gjøre mer av. Friluftsliv og særlig nærfriluftsliv er lett tilgjengelig, rimelig, og krever lite utstyr. Stien er Norges mest brukte, og billigste idrettsanlegg, og organisert friluftslivsaktivitet driftes i stor grad av frivillige og er dermed svært kostnadseffektivt.

Kap. 714, Post 79, Folkehelse

Frivillig sektor og ikke minst friluftslivsorganisasjonene har en unik posisjon til å bistå i arbeidet for å få flere i fysisk aktivitet og å oppnå målene i *Handlingsplan for fysisk aktivitet (2020-2029)*. Vi jobber kontinuerlig for å nå både befolkningen som helhet, og utsatte grupper, men savner tilskuddsordninger som støtter dette formålet.

Frivilligheten har også en unik posisjon til å bistå i arbeidet med å fremme god psykisk helse i befolkningen. Vi er et sted å høre til, bli sett og anerkjent, og vi bidrar til at folk kan engasjere seg i meningsfulle oppgaver. Frivillige organisasjoner er på mange måter en del av løsningen i den nasjonale ABC kampanjen for god psykisk helse, og hos oss kan enkeltpersoner gjennomføre ABC, da vi representerer arenaene hvor en kan gjøre noe aktivt, noe sammen, og noe meningsfylt. Men også til dette arbeidet savner vi tilskuddsordninger som støtter formålet. I statsbudsjettet 2025 beskrives ABC-kampanjen, uten at frivilligheten nevnes. Det er synd, for frivilligheten har mye å bidra med i dette viktige arbeidet.

DNT ber regjeringen:

- *Opprette en ny tilskuddsordning som er søkbar for frivillige organisasjoner på nasjonalt nivå med mål om å skape et mer aktivitetsvennlig samfunn og øke andelen fysisk aktive.*
- *Etablere en ny tiårig satsing basert på Folkehelseprogrammet med mål om å styrke frivillige organisasjoners arbeid med å fremme befolkningens helse og livskvalitet.*
- *Øke bevilgningen til tilskuddsordningen for ABC- kampanjen for god psykisk helse, og sikre at den blir søkbar også for frivillige organisasjoner.*

Kap. 760, post 21, Aktivitetstiltak for å motvirke ensomhet og passivitet

Mellom 20 og 25 prosent av befolkningen rapporterer at de er ensomme. Ensomhet er forbundet

med flere helseutfordringer, og det er et viktig helsepolitisk spørsmål å motvirke og forebygge ensomhet.

Kommunene kan ikke motvirke ensomhet alene, men heldigvis finnes det et uutnyttet potensial i frivilligheten. Det å engasjere seg i frivilligheten kan være en vaksine mot ensomhet. Frivilligheten samler folk: I DNT, som deltager, turleder eller som del av et dugnadsmiljø. Gjennom engasjementet, opplever mange mestring og får nye venner og bekjente. Skal vi lykkes med å få med enda flere, og særlig utsatte grupper, kreves strategisk og målrettet arbeid, koordinering og rekruttering. Dette krever igjen offentlig støtte til administrasjon og drift for frivillige organisasjoner. DNT er derfor bekymret for at flere tilskuddsordninger for frivillige aktører med mål om å forebygge, har blitt avvirket. I 2024 ble for eksempel tilskuddsordningen *Mobilisering mot ensomhet*, avsluttet. Midlene ga DNT mulighet til å drive lavterskeltilbudene Aktiv i 100 og Friluftstrim, som aktiviserte over 90 000 deltakere i nesten 200 grupper gjennom et enkelt år. Gjennom tilbudene ble det årlig lagt ned 63 000 dugnadstimer, som tilsvarer arbeid for 28 millioner kroner.

DNT ber regjeringen:

- *Åpne for at frivillige og ideelle organisasjoner kan søke på tilskuddsordningen Aktivitetstiltak for å motvirke ensomhet og passivitet over kap. 760, post 21 og øke rammene for denne tilskuddsordningen med 15 millioner kroner.*

Opprettelse av et nasjonalt ulykkesregister i samarbeid med Justis- og beredskapsdepartementet

DNT ønsker et felles nasjonalt ulykkesregister der hendelser registreres selv om de ikke medfører oppfølging og behandling i helsevesenet. Norges klatreforbund har allerede gode erfaringer med et slikt register. Forbundet har gjennom 30 år bygd opp et register som nå inneholder over 1700 rapporter om klatreulykker, noe som har gitt et uvurderlig datagrunnlag for opplæring, informasjon og forebyggende virksomhet.

Stadig flere driver med friluftsliv – også av den mer risikofylte typen. DNT har lang erfaring som tilrettelegger for aktivitet og ønsker å legge premisene for utviklingen av friluftslivet i takt med samfunnsutviklingen - på en trygg og sikker måte. DNT skal være en premissleverandør for både organisert og uorganisert ferdsel med kroppen som motor i alle naturområder. Et viktig arbeid i denne sammenheng er målrettet holdningsskapende og opplysende arbeid samt et kontinuerlig arbeid med læring og erfaringsoverføring mellom og på tvers av aktørene. Målet er å jobbe for et trygt og sikkert friluftsliv som bidrar til å forebygge antall ulykker og nestenulykker.

Ferdsel og aktiviteter i naturen vil aldri bli risikofritt. Derimot vil kunnskap om omfanget av ulykkeshendelser (ulykker og nestenulykker) og mer kunnskap om utløsende årsaker bidra til et mer målrettet og forebyggende arbeid. Ifølge regjeringens handlingsplan for friluftsliv ble det i 2017 registrert totalt 11 286 ulykker i Norsk pasientregister under kategorien natur, hav, sjø og vann. Dette er kun ulykker som har medført oppfølging i helsevesenet. Vi antar at det er mørketall, og at ulykker og nestenulykker som ikke medførte personskade, men hvor det var et *skadepotensiale*, ikke blir registrert. I forskningen foreligger det en antakelse om at nestenulykker som har tilsvarende karakteristikk som en alvorlig ulykke (også kalt HIPO nestenulykke (HIPO = high potensial for

harm)), kan gi lærdom og forebygge at en alvorlig ulykke med store konsekvenser oppstår (Haddock, 1999). Dette gjør at også nestenulykkene er av stor interesse i et lærings- og sikkerhetsperspektiv.

I regjeringens handlingsplan for friluftsliv står det “Ulykkestall og kunnskap om ulykkesforløp gir grunnlag for å drøfte mønstre og/eller fellesnevnerne knyttet til årsaksforhold ved ulike hendelser”. En utfordring som begrenser denne muligheten for et kunnskapsbasert forebyggende arbeid i dag, er at det ikke eksisterer et nasjonalt system for ulykker og nestenulykker i friluftslivet. Et slikt system med tilhørende database vil muliggjøre systematisk kunnskaps- og erfaringsbasert læring og forskningsbasert utvikling.

Opprettelsen av et ulykkesregister er avgjørende for at vi fullt ut skal kunne være en del av den nasjonale forvaltningen av sikkerhet i naturen. Vi må vite hvilke ulykker som oftest skjer, hvor folk blir reddet, og i hvilke situasjoner. I dag registreres kun hendelser med alvorlig og dødelig utfall, mens situasjoner som gikk bra til slutt, ikke registreres. Dette er en tydelig mangel.

DNT ber regjeringen:

- *Sette av midler til å utrede hvordan det kan opprettes et nasjonalt ulykkesregister eller gjøre vaskede data fra helseregister tilgjengelig for private initiativ.*

Innspill til Kultur- og likestillingsdepartementet

Friluftslivet er en av Norges største frivillige folkebevegelser. Friluftsansjoner skaper fellesskap som gir gode liv og helse, samfunnsdeltakelse og inkludering, og bidrar til videreføring av en av Norges viktigste kulturarv: det enkle og tradisjonsrike friluftslivet.

Frivillighet er ryggraden i det norske friluftslivet. Over hele landet står lokale ildsjeler og dugnadsklubber på for at også neste generasjon nordmenn skal få oppleve turglede, frisk luft og urørt natur. Men heller ikke frivilligheten er gratis. Skal norsk frivillighet nå ut til enda flere, og skape enda flere turstier og møteplasser, er vi avhengige av gode rammevilkår, som gir oss rom til å drive strategisk organisasjonsutvikling, koordinere frivillig innsats og rekruttere nye medlemmer. Dette krever igjen at offentlige tilskuddsordningene treffer godt og er forutsigbare. DNT er derfor glade for at regjeringen i Hurdalsplattformen slår fast at den vil «sikre frivilligheita god finansiering, stor friidom og ein sentral plass i samfunnet. Frivilligheita skal ha god tilgang på lokale, anlegg og utstyr».

Kapittel 315, post 70 Merverdiavgiftskompensasjon til frivillige organisasjoner

DNT er svært glade for at regjeringen har prioritert å utbetale full momskompensasjon de siste årene. Det betyr mye for oss og andre frivillige organisasjoner. Vi støtter imidlertid Frivillighet Norges bekymring for at rammen i 2025 trolig ikke vil holde til full momskompensasjon uten å gjøre justeringer på ordningen. Det som gjenstår for å få fjernet moms på dugnad, er regelstyring, som vi håper kommer på plass i budsjettforslaget for 2026. Dette vil bety økt forutsigbarhet og dermed mer tid og midler til å få gjennomført aktivitet. Med regelstyring vil regjeringen levere på lovnadene gitt i Hurdalsplattformen.

DNT ber regjeringen:

- Sikre en regelstyring av momskompensasjonsordningen, der Kap. 315, post 70 tilføres teksten «overslagsbevilgning». Bevilgningen skal dekke kompensasjon på 100 prosent av frivillige organisasjoners momsutgifter i 2025, for organisasjoner med rett på mva-kompensasjon, basert på gjeldende beregningsordning.

Momskompensasjon for frivillighetsbygg

Flere av våre foreninger eier bygg og anlegg som gir utgifter eller har potensiale for investeringer, og som nå ikke mottar momskompensasjon i den ordinære ordningen. Vi støtter opp om Frivillighet Norges forslag om å opprette en egen kompensasjonsordning som dekker disse utgiftene.

DNT ber regjeringen:

- Etablere en egen momskompensasjonsordning for frivillighetsbygg, i betydningen organisasjonseide bygg og anlegg til bruk i organisasjonenes frivillige virksomhet.

Tilskudd til oppgradering av bygg og anlegg

Vi støtter opp om Frivillighet Norges forslag om at det bør opprettes en tilskuddsordning for oppgradering av lokaler, bygg og anlegg, som ikke faller inn under eksisterende ordninger til oppgraderinger, for å oppfylle etablerte standarder og for å sikre universell utforming. Frivillige organisasjoner har i liten grad anledning til å søke tilskudd hos ENOVA. Det betyr at det er en større

økonomisk terskel for organisasjoner som eier bygg og anlegg når det er behov for oppgradering som eksempelvis vil kunne bidra lavere strømgifter. En ny tilskuddsordning vil kunne bidra til at lokaler kan brukes lenger, av flere og til flere ulike typer aktiviteter.

DNT ber regjeringen:

- *Opprette en tilskuddsordning for oppgradering av lokaler, bygg og anlegg, som ikke faller inn under eksisterende ordninger til oppgraderinger, for å oppfylle etablerte standarder og for å sikre universell utforming.*

Deltakelse i fritidsaktiviteter

Med utgangspunkt i frivillighet, står DNT for et betydelig aktivitetstilbud for barn og unge i hele landet. Å øke andelen barn og unge som deltar i fritidsaktiviteter et veletablert politisk mål, blant annet nedfelt i regjeringens fritidserklæring. Dette målet er også svært viktig for oss som tilbyr aktivitetsfellesskap for barn og unge – særlig i en tid der over 10,6% av norske barn og unge vokser opp i familier med vedvarende lavinntekt. Til tross for at dette, viser tall fra UngData-undersøkelsen at andelen barn og unge som ikke deltar har holdt seg stabile det siste tiåret.

Å bygge ned barrierer for deltakelse, krever strategisk, målrettet og langsiktig arbeid, der vi som aktivitetstilbydere blant annet må hente inn og systematisere kunnskap om hvilke grupper som ikke deltar hos oss, hvordan ulike barrierer fungerer i vår organisasjon, samt ha kapasitet til å bygge ned disse. Skal vi lykkes, må det offentlige støtte oss i dette viktige arbeidet.

Til tross for at friluftslivsaktivitet er langt billigere enn en rekke andre fritidsaktiviteter, vet vi at trang familieøkonomi også hos oss kan hindre barn og unge å delta. DNT arrangerer derfor flere gratisaktiviteter for barn og unge fra lavinntektsfamilier, men vi ser at det er utfordrende å finne finansiering til slike tilbud.

Barn og unges egen motivasjon er en annen faktor som påvirker deltakelse i fritidsaktiviteter, og derfor er det sentralt mål å sikre at et bredt mangfold av fritidsaktiviteter er tilgjengelige for barn og unge. Ikke alle passer inn på fotballaget, og det er viktig at barn og unge får velge aktiviteter som engasjerer akkurat dem. Dette slår også regjeringen fast i handlingsplanen *Alle inkludert!*, der det å gjøre et større mangfold av tilbud tilgjengelig for flere, er en av hovedmålsettingene. Likevel ser vi at de øremerkede midlene til friluftslivsaktivitet har blitt betydelig redusert de siste ti årene, og friluftslivsaktivitet ofte ekskluderes fra ulike tilskuddsordninger med mål om å inkludere flere barn og unge. Dersom regjeringen faktisk skal nå målet om at alle barn og unge skal ha lik mulighet til deltakelse og at det skal finnes et mangfold av aktivitetstilbud, kan vi ikke glemme friluftslivsaktivitet i dette arbeidet.

DNT ber regjeringen

- Sette av 150 millioner kroner til oppfølging av handlingsplan *Alle inkludert!* og sikre at både idretten, kulturfrivilligheten og friluftslivsorganisasjonene er inkludert i oppfølgingen av handlingsplanen.

- Øke rammen på tilskuddsordningen Friluftstiltak for barn og ungdom over 5.3 Fordeling av Norsk Tippings overskudd til idrettsformål for å sikre bedre måloppnåelse med minst 20 millioner kroner.

Fordeling av Norsk Tippings overskudd til idrettsformål – Løypetiltak i fjellet og overnattingshytter

Den Norske Turistforening er takknemlig for samarbeidet med departementet i finansieringen av løypetiltak i fjellet og overnattingshytter og er i det store godt tilfreds med utformingen av tildelingsreglementet.

På grunn av økende kostnader, særlig knyttet til økningen i byggevarepriser og økte offentlige krav til bygg de siste årene, er imidlertid ikke 4 millioner per prosjekt tilstrekkelig for mange av DNTs hytter. Vi ber departementet heve taket per enkeltprosjekt til 5 millioner kroner og at denne summen følger prisveksten i årene som kommer. Vi ber også departementet forkorte tidsperioden for tildelinger per prosjekt til 5 år.

Et alternativ er at et utvalg forhåndsdefinerte nasjonale anlegg med for eksempel kulturhistorisk verdi kan gis betydelig større tildelinger og med noe høyere frekvens enn i dag. Et hevet maksimumsbeløp, enten generelt eller for en liste forhåndsdefinerte prosjekter, er nødvendig for at våre betjente hytter skal kunne oppgraderes med bærekraftige løsninger – f.eks. ved utbytte av gamle dieselaggregat og etterisolering av eksisterende bygningsmasse.

DNT venter både økt søknadsmengde og større søknader i årene som kommer. Behovet for å kunne gi større tildelinger må i vår saksbehandling vurderes mot mengden søknader som kan innvilges.

DNT ber regjeringen

- *Justere tilskuddsperioden til 5 år og maksimalt tilskuddsbeløp til 5 millioner kroner.*

Innspill til Kommunal- og distriktsdepartementets budsjett

Kommunene har fått stadig større ansvar for miljø- og arealforvaltningen, uten å få tilsvarende verktøy, kompetanse og kapasitet til å ivareta ansvaret på en god måte. Manglende helhetlig planlegging, utdaterte planer og omfattende bruk av dispensasjoner og bit-for-bit vedtak er resultat av dette. Gamle arealplaner legger mange steder til rette for utbygging av store og verdifulle naturområder, uten at dette har vært utredet eller tatt stilling til i nyere tid. Mange kommuner mangler også langsiktige utbyggingsgrenser mot LNF-områder, mot marka og fjellområdene. Det er også en utfordring at virkningene kommunale vedtak har på klima og natur, ofte ikke synliggjøres eller er ukjente.

DNT mener at arbeidet med å hindre bit-for-bit nedbygging av norsk natur må intensiveres, blant annet ved å øke plan- og miljøkompetansen i kommunene og ved å raskets mulig få på plass natur- og arealregnskap i alle kommuner.

En rapport fra NINA (NINA Rapport 2310) viser at et enormt område er satt av til utbygging av bolig, fritidsboliger og næringsformål i Norge. Totale tomtereserver er estimert til å være 2 166 km², og mange av de avsatte områdene ligger i urørt og særlig verdifull natur, innenfor 100-meters-beltet langs sjø, i villreinenes leveområder, i områder med myr og i beite- og reindriftsområder.

Dette illustrerer behovet for at kommunene gjør en planvask. Ved revidering av kommuneplanens arealdel bør kommunene gjennomgå alle reguleringsplaner og byggeområder i kommuneplanens arealdel og ut fra ny kunnskap om natur og klima beslutte om gjeldende reguleringsplaner og byggeområder skal videreføres eller tilbakeføres til Landbruks, natur- og friluftsområder.

DNT ber regjeringen:

- *Øke kommunenes ressurser og kompetanse på plan- og miljøområdet.*
- *Ferdigstille utvikling og implementering av metoder for natur- og arealregnskap, og sikre tilskuddsordninger som gir kommunene mulighet til å raskest mulig få på plass natur- og arealregnskap, samt gjennomføre planvask av eldre arealplaner.*
- *Sikre tilstrekkelige ressurser til å utarbeide regionale eller interkommunale planer i fylkene og kommunene og fastsette fjellgrenser i fjellområder med stort press for utbygging.*

Innspill til Energidepartementets budsjett

Intakte naturområder og økosystem er grunnlaget for både gode friluftslivsopplevelser, og livsgrunnlag for oss og framtidige generasjoner. Ønsket om mer fornybar energi har ført til storstilt utbygging av vindkraft, vannkraft og overføringslinjer. I Hurdalsplattformen slår regjeringen fast at den skal "ta behørig hensyn til å ivareta viktige naturverdier" i arbeidet med ny vindkraftutbygging, men dessverre ser vi stadig at energipolitikken fortsatt ikke er godt nok samordnet med miljøpolitikken.

Kap. 1825, post 50 Energieffektivisering

Det bør ligge til grunn et prinsipp om minst mulige naturinngrep og miljøbelastning per produserte kWh i alle konsesjonspliktige energisaker. Dette innebærer en sterkere satsing på energieffektivisering, sparing og prioritering, i tillegg til at det ikke er inngrepsfri natur, men grå arealer som primært bør benyttes til ny energiproduksjon.

DNT ber regjeringen:

- *Øke ENOVAs tilskuddsordninger, herunder utnytting av spillvarme/fjernvarme og øremerket subsidiering av energieffektiviseringstiltak for husholdninger og næringsbygg med 3 500 mill.*
- *Tallfeste nasjonale mål for energisparing og effektivisering.*

Kap. 1850, post 50, Naturkartlegging av havvindutbygging

NVE har definert 20 nye områder som aktuelle kandidater for havvindutbygging, og i høringsnotatet om det strategiske konsekvensutredningsprogrammet for disse har de pekt på omfattende kunnskapsmangler for hvert område. Naturtap og uheldige konsekvenser ved fornybarutbygging til havs må tas på samme alvor som utbygging på land. I tillegg ligger mange av kandidatområdene tett på kysten, og naturtap til havs vil påvirke naturlivet og friluftslivsopplevelser på land. Resultatet fra den strategiske konsekvensutredningen, som baseres på allerede eksisterende kunnskap, kommer i juni 2025. Da må det raskt legges en langsiktig naturkartleggingsplan for områdene som regjeringen velger å gå videre med, og finansiering må være på plass for dette.

DNT ber regjeringen:

- Sette av 250 mill. kroner til naturkartlegging av aktuelle havvindområder.